

AKWAKULTURA W RAMACH EUROPEJSKIEGO ZIELONEGO ŁADU

NOWA STRATEGICZNA WIZJA ZRÓWNOWAŻONEJ PRODUKCJI I KONSUMPCJI W SEKTORZE AKWAKULTURY W UNII EUROPEJSKIEJ

DLACZEGO AKWAKULTURA JEST WAŻNA?

Czy wiesz, że ponad połowa spożywanych przez ludzi ryb i innych rodzajów żywności pochodzenia wodnego pochodzi z akwakultury? Na przestrzeni ostatnich dziesięcioleci akwakultura, czyli hodowla ryb, mięczaków, skorupiaków i innych organizmów wodnych, była najszybciej rozwijającą się gałęzią produkcji żywności na świecie. Oczekuje się, że wzrost ten będzie się utrzymywał.

Jakie korzyści przynosi akwakultura?

Akwakultura prowadzona w zrównoważony sposób może przyczynić się do rozwiązania niektórych najpilniejszych problemów współczesnego świata:

- Akwakultura zapewnia źródło zbilansowanej i zróżnicowanej diety, co jest istotne w kontekście wzrastającej liczby ludności na świecie.
- Dzięki akwakulturze zmniejsza się presja na połowy dzikich ryb w celu zaspokojenia ogólnego zapotrzebowania na ryby, tym samym zasoby ryb podlegają lepszej ochronie.
- Akwakultura jest źródłem świeżej, produkowanej lokalnie żywności.
- Produkcja żywności i pasz w akwakulturze wywiera mniejszy wpływ na klimat i środowisko niż inne rodzaje hodowli.
- Akwakultura stwarza bardzo potrzebne miejsca pracy w społecznościach przybrzeżnych i wiejskich, w tym w regionach najbardziej oddalonych.
- Niektóre rodzaje akwakultury przyczyniają się do ochrony ekosystemów i bioróżnorodności.

Ryby, mięczaki, skorupiaki i inne organizmy wodne, w tym algi, to nie tylko cenne źródło białka, ale również wielu innych składników odżywczych, takich jak witaminy (D i witaminy z grupy B) oraz mikroelementy (selen, jod, cynk, żelazo i potas). Szczególnie korzystny wpływ na zdrowie człowieka i zapobieganie chorobom mają zawarte w rybach i innych produktach akwakultury kwasy tłuszczowe omega-3.

© Győző Fent

AKWAKULTURA W UNII EUROPEJSKIEJ

Pomimo wszystkich korzyści, jakie przynosi akwakultura, wytwarzanie i konsumpcja jej produktów w Unii Europejskiej (UE) nie rozwija się w tym samym tempie co w innych regionach na świecie. W 2018 r. produkty akwakultury stanowiły jedynie 25 % całkowitej ilości ryb i owoców morza spożywanej przez przeciętnego obywatela UE. Produkty akwakultury wytwarzane w UE stanowią jedynie 10 % unijnej konsumpcji owoców morza i mniej niż 2 % produkcji światowej.

Niemal 70 % produkcji w sektorze akwakultury w UE koncentruje się w czterech państwach członkowskich (Hiszpanii, Francji, Włoszech i Grecji). Jeśli chodzi o wielkość produkcji w podziale na grupy hodowanych organizmów wodnych, to ponad połowę produkcji stanowią bezkręgowce wodne, głównie mięczaki, natomiast ryby morskie oraz ryby słodkowodne stanowią po około 20 % całkowitej wielkości produkcji. Zdecydowaną większość produkcji w akwakulturze UE stanowią omułki, ostrygi i inne małże, a z ryb – pstrągi, dorady, okonie morskie i karpie.

Oznacza to, że nadal istnieje duży potencjał dalszego rozwoju i dywersyfikacji w sektorze akwakultury, zarówno w odniesieniu do państw będących producentami, jak i hodowanych gatunków. Ponadto dzięki rozwojowi akwakultury konsumenci w UE zyskują jeszcze bardziej zróżnicowaną ofertę zdrowych i zrównoważonych produktów spożywczych, także takich, które częściej jadane są w innych regionach na świecie, na przykład alg lub bezkręgowców wodnych, takich jak jeżowce.

Szacuje się, że unijny sektor akwakultury liczy 15 000 przedsiębiorstw, z których większość to

© Ministry of Regional Development/Antonin Kapraň, 2018

mikroprzedsiębiorstwa zatrudniające mniej niż 10 pracowników. W sektorze akwakultury UE zatrudnionych jest łącznie blisko 70 000 osób (dane z 2018 r.). Takie mikroprzedsiębiorstwa to zwykle gospodarstwa rodzinne, często wykorzystujące ekstensywne metody i systemy produkcji.

UE w dużym stopniu jest uzależniona od importu żywności pochodzenia wodnego. UE importuje ponad 70 % konsumowanych na swoim obszarze ryb i owoców morza. Z tego względu należy wspierać dalszy wzrost i większe zróżnicowanie produkcji w sektorze akwakultury w UE w taki sposób, aby jednocześnie chronić środowisko naturalne oraz tworzyć więcej miejsc pracy i przyczynić się do rozwoju gospodarczego na obszarach przybrzeżnych i wiejskich.

JAK ROZWIJA SIĘ AKWAKULTURA W UE?

© JUAN CARLOS MUNOZ via Adobe Stock

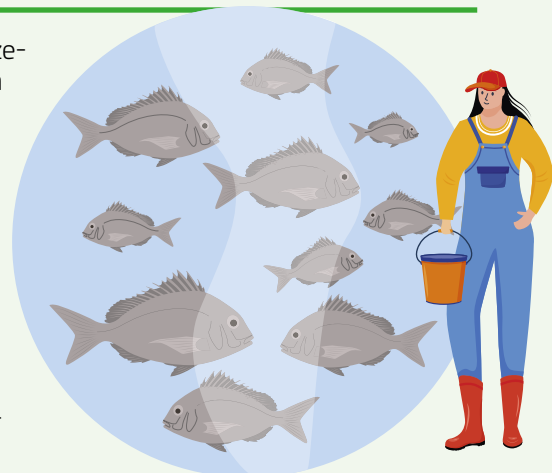
Już w 2013 r. UE i jej państwa członkowskie wyznaczyły sobie za cel rozwój akwakultury w sposób zapewniający jej zrównoważony charakter pod względem gospodarczym, społecznym i środowiskowym. Akwakultura jest złożoną działalnością gospodarczą, na której rozwój składa się wiele elementów, takich jak wykorzystanie przestrzeni i wody, dbałość o zdrowie i dobrostan hodowanych zwierząt oraz zapewnienie bezpiecznych dla środowiska i zdrowia ludzi produktów wykorzystywanych w procesie hodowli, takich jak pasze lub środki podawane w ramach opieki weterynaryjnej. Kwestie te są objęte uregulowaniami wielu przepisów UE, których muszą przestrzegać gospodarstwa akwakultury. Ponadto szczegółowe przepisy dotyczące produkcji ekologicznej oraz jej certyfikacji i etykietowania promują akwakulturę, która spełnia bardziej rygorystyczne wymagania dotyczące oddziaływania na środowisko i dobrostan zwierząt, a także ograniczonego i bardziej uregulowanego wykorzystania środków produkcji.

© Hellenic Aquaculture Producers Organization (HAPO)

JAKICH PRZEPISÓW MUSZĄ PRZESTRZEGAĆ PRODUCENCI AKWAKULTURY W UE, ABY ICH PRODUKTY MOGŁY TRAFIĆ NA NASZE TALERZE?

- ✔ Aby rozpocząć działalność, gospodarstwa akwakultury muszą uzyskać zezwolenie od właściwych organów krajowych. Przy wydawaniu zezwoleń administracja sprawdza, czy proponowana lokalizacja jest odpowiednia i wnikliwie bada potencjalny wpływ zakładu akwakultury na środowisko naturalne. Zakłady, które uzyskały zezwolenie, muszą kontynuować monitorowanie wpływu, jaki wywierają na środowisko.
- ✔ Aby chronić zdrowie konsumentów, producenci akwakultury muszą przestrzegać restrykcyjnych przepisów dotyczących bezpieczeństwa żywności i zdrowia zwierząt. Dopuszczalne jest stosowanie wyłącznie zatwierdzonych pasz objętych kontrolą.
- ✔ Ze względu na ochronę środowiska naturalnego gospodarstwa akwakultury mogą stosować wyłącznie zatwierdzone pasze komercyjne, środki czystości oraz leki.
- ✔ Producenci akwakultury muszą uzyskać zezwolenie na korzystanie i pobór zarówno wody morskiej, jak i słodkiej. Woda zwracana do środowiska naturalnego nie może być w stanie gorszym niż stan przed jej wykorzystaniem.
- ✔ Ponadto producenci akwakultury mają obowiązki dotyczące zachowania zdrowia zwierząt. Prowadzone przez nich gospodarstwa muszą zostać zatwierdzone i zarejestrowane przez organy weterynaryjne odpowiedzialne za zdrowie zwierząt, a następnie zarówno producenci, jak i te organy muszą prowadzić nadzór pod kątem wystąpienia ewentualnych chorób zwierząt akwakultury. Hodowcy są również zobowiązani do przechowywania szeregu danych, w tym danych dotyczących przemieszczania i transportu zwierząt wprowadzanych do gospodarstw i opuszczających obiekty akwakultury, jak również stwierdzonych śnięć. Hodowcy zobowiązani są również do dokumentowania działań podejmowanych w ramach zapobiegania ryzyku wystąpienia chorób i zarządzania takim ryzykiem.
- ✔ Hodowcy muszą również zapewnić, aby utrzymywane zwierzęta traktowano w sposób humanitarny przez cały cykl produkcyjny oraz na etapie uboju i transportu.
- ✔ Stosowanie leków weterynaryjnych wymaga uzyskania recepty wystawionej przez lekarza weterynarii, przy czym dopuszcza się stosowanie wyłącznie zatwierdzonych produktów leczniczych, z zachowaniem zalecanych okresów karencji i dopuszczalnych poziomów pozostałości. Hodowcy muszą prowadzić dokumentację wszystkich weterynaryjnych produktów leczniczych, które stosują, oraz zachowywać kopie recept.

Za zapewnienie przestrzegania tych przepisów i za zarządzanie działalnością w zakresie akwakultury w głównej mierze odpowiadają organy publiczne w poszczególnych państwach członkowskich UE. Ponadto eksperci z państw członkowskich i Komisja Europejska prowadzą w tym zakresie współpracę, korzystając z informacji przekazywanych przez sektor akwakultury i pozostałe zainteresowane strony, takie jak organizacje pozarządowe (NGOs). Wspólnie zapewniają taki rozwój akwakultury, który przynosi korzyści producentom, społecznościom i konsumentom, a jednocześnie przyczynia się do ochrony środowiska naturalnego, niezbędnego dla tego rozwoju. Współpraca ta opiera się na strategicznych wytycznych dla akwakultury opracowanych przez Komisję Europejską oraz na krajowych planach strategicznych dla tego sektora.

Europejski Zielony Ład to nowy program na rzecz wzrostu gospodarczego UE. Jego celem jest wspieranie gospodarki i tworzenie miejsc pracy, a jednocześnie – przyspieszenie zielonej transformacji. W tym kontekście ważniejsze niż kiedykolwiek jest zapewnienie, aby rozwój akwakultury w UE przyczyniał się również do osiągnięcia tak istotnych celów, jak redukcja emisji dwutlenku węgla, przejście na bardziej zrównoważone systemy żywnościowe, odwrócenie procesu utraty różnorodności biologicznej, ograniczenie zanieczyszczenia oraz tworzenie miejsc pracy w społecznościach przybrzeżnych i wiejskich.

Z tego względu w 2021 r. Komisja Europejska przyjęła nowe strategiczne wytyczne dotyczące rozwoju akwakultury w UE. Wytyczają one dla tego sektora drogę, zgodnie z którą do roku 2030 branża akwakultury stanie się jeszcze bardziej konkurencyjna i odporna na zagrożenia, a także będzie światowym punktem odniesienia dla zrównoważonego rozwoju. W przygotowanie wytycznych Komisja Europejska zaangażowała wszystkie państwa

członkowskie UE, sektor akwakultury oraz inne zainteresowane grupy i obywateli.

W strategicznych wytycznych uwzględniono najważniejsze kwestie istotne dla zrównoważonego rozwoju akwakultury w UE oraz przedstawiono konkretne zalecenia dla Komisji Europejskiej, państw członkowskich, producentów akwakultury i innych stosownych podmiotów, takich jak organizacje pozarządowe (NGOs). Zalecenia te obejmują m.in. opracowanie poradników i wytycznych, a także zasad dobrych praktyk dotyczących różnych aspektów prowadzenia działalności w zakresie akwakultury.

To, czy uda się osiągnąć cele określone w strategicznych wytycznych, **zależy od nas wszystkich**: organów UE i państw członkowskich, producentów akwakultury, organizacji pozarządowych, inwestorów, przetwórców, sprzedawców detalicznych i konsumentów.

© BIM

W NOWYCH WYTYCZNYCH PODJĘTO NASTĘPUJĄCE KWESTIE:

- ✓ Ułatwienie dostępu do przestrzeni i wody, aby umożliwić dalszy rozwój akwakultury w UE
- ✓ Ograniczenie zbędnych obciążeń administracyjnych związanych z zatwierdzaniem nowych gospodarstw akwakultury
- ✓ Sukcesywne zmniejszanie oddziaływania akwakultury na środowisko, a także promowanie takich rodzajów akwakultury, które przynoszą największe korzyści dla środowiska i klimatu
- ✓ Udoskonalenie stosowanych metod i środków dotyczących zdrowia i dobrostanu zwierząt
- ✓ Przystosowanie akwakultury do postępującej zmiany klimatu oraz wykorzystanie potencjału akwakultury w zakresie łagodzenia skutków zmiany klimatu
- ✓ Udzielanie konsumentom i obywatelom większej ilości rzetelnych informacji na temat akwakultury w UE
- ✓ Promowanie badań naukowych i innowacji oraz rozwoju niezbędnych umiejętności
- ✓ Promowanie dywersyfikacji produkcji w celu rozszerzenia oferty produktów akwakultury, w szczególności nowych, perspektywicznych w UE gatunków, w tym reprezentujących algi lub bezkręgowce (np. mięczaki, jeżowce lub strzykwy)

Luksemburg: Urząd Publikacji Unii Europejskiej, 2022 © Unia Europejska, 2022

Ponowne wykorzystanie - dozwolone pod warunkiem podania źródła oraz poinformowania o wprowadzonych zmianach (licencja Creative Commons Attribution 4.0 International). Wykorzystywanie lub powielanie zdjęć i innych materiałów, co do których Unii Europejskiej nie przysługują prawa autorskie, wymaga bezpośredniej zgody właściciela praw.